

Інформаційні технології в органах публічного управління в умовах цифрової трансформації суспільства

Шифріна Надія Ігоревна

кандидат економічних наук, доцент

Харківський Національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Життєдіяльність сучасного суспільства неможлива без впливу на нього інформаційно-комунікаційних технологій, електронних пристроїв та віртуальної реальності. Технології досягли рівня, коли інформація збільшується за короткі проміжки часу.

Термін "інформаційне суспільство" запропонував професор Токійського технологічного інституту Ю. Хаяші, а основні характеристики такого суспільства були виділені в доповідях японських організацій: Агенство економічного планування, Інститут розробки використання комп'ютерів, Ради з структури промисловості. Де передбачалося, що процес комп'ютеризації дасть людству можливість мати доступ до джерел будь-якої інформації та підвищить рівень автоматизації виробництва, зберігши суспільство безконфліктним, із високим рівнем споживання [1].

Новий погляд на інформацію, способи її обробки та поширення змінив докорінно роль технологій як у галузі відносин та зв'язку в суспільстві в цілому, так і в побутових умовах. Основою нового суспільства стало цінність знань, інформації, інтелектуального капіталу. Сфера послуг почала відігравати провідну роль стосовно сфери виробництва.

Інформаційна система характеризує в собі пошук, зберігання й обробку різної інформації, а також процес її пересування в потрібний час, в потрібне місце з максимальним ступенем безпеки, як для механіки процесу, так і для тих, хто бере в ньому участь.

Сучасні інформаційні системи налаштовані забезпечувати інтелектуальність банку даних в напрямках, де враховується активний характер знань, засоби оперативного аналізу та прийняття рішень, форми інформації, природною для людини. У зв'язку з цим, на даному етапі розвитку, ми маємо ряд спеціалізованих інформаційних систем, такі як: банківські, економічні, бухгалтерські, маркетингові тощо.

Залежно від змісту і призначення інформацію ділять на [2]:

- статистичну інформацію - державна інформація, яка дає кількісну характеристику подій у всіх сферах життя країни;
- масову інформацію - публічна інформація;

- інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого і регіонального самоврядування - інформація, яка формується в процесі поточної роботи законодавчої, судової, виконавчої влади та органів самоврядування;

- інформація довідково-енциклопедичного характеру - відомості про життя суспільства, державного існування і про навколишнє середовище;

- соціологічна інформація - це інформація про ставлення людини до суспільних подій, процесів, явищ;

- інформація про особу - персональні дані про конкретного суб'єкта;

- адміністративна інформація - інформація про процеси, що відбуваються в усіх сферах життя, яка обробляється з метою виконання адміністративних операцій;

- правова інформація - сукупність відомостей про правопорядок у всіх сферах юриспруденції.

Публічні установи й організації - це заклади з дуже великим спектром контролю і повноважень, тому до їх роботи можна залучити досить різновид перелік інформації, і використовувати її в різних напрямках. До вищепереліченого списку можна визначити й цінні відомості з загальнодоступною інформацією, а саме інформацію різного виду і доступну всім в рамках закону. Ця інформація може бути макроекономічна, де віддзеркалюється стан економіки країни; статистична - це коли динамічно розташовує біржові, фінансові та інші дані; фінансові - характеризує поточне і перспективне положення конкретних підприємств, інвестицій, емісії цінних паперів і так далі; біржова інформація, розкриває дані про котирування цінних паперів, валютні курси, ціни та інше; комерційна - відомості про будь-яких господарських суб'єктів.

На сьогоднішній день широко поширені та розвиваються електронна комерція, електронні торгівельні майданчики, телемедицина, онлайн-освіта, засоби для бізнесу та управління, також як дозвілля. Органи публічної влади також виходять у мережу, набувають розповсюдження та надання державних послуг в електронному вигляді.

Інформаційно-комунікаційна система забезпечує такі інформаційні потоки, як [3]:

- інформаційний потік із зовнішнього середовища в систему управління, який, з одного боку, являє собою потік нормативної інформації, створюваний державними установами в частині законодавства, а з іншого боку - потік інформації про кон'юнктуру ринку, створюваний конкурентами, споживачами, постачальниками;

- інформаційний потік із системи управління в зовнішнє середовище (звітна інформація, перш за все фінансова в державні органи, інвесторам, кредиторам, споживачам; маркетингова інформація потенційним споживачам);

- інформаційний потік із системи управління на об'єкт, являє собою сукупність планової, нормативної та розпорядчої інформації для здійснення господарських процесів;

- інформаційний потік від об'єкта в систему управління, який відбиває облікову інформацію про стан об'єкта управління економічною системою (сировини, матеріалів, грошових, енергетичних, трудових ресурсів, готової продукції й виконані послуги) в результаті виконання господарських процесів.

Інформаційно-комунікаційні системи управління орієнтовані на тактичний рівень управління: середньострокове планування, аналіз і організацію робіт протягом декількох тижнів, наприклад аналіз і планування постачання, збуту, складання виробничих програм. Для даного класу задач характерна регламентованість формування підсумкових документів і чітко визначений алгоритм вирішення завдань, наприклад звід замовлень для формування виробничої програми й визначення потреби в комплектувальних деталях і матеріалах на основі специфікації виробів. Рішення подібних завдань призначено для керівників різних служб підприємств. Завдання вирішуються на основі накопиченої бази оперативних даних.

Системи підтримки прийняття рішень використовуються, в основному, на верхньому рівні управління та мають стратегічне довгострокове знання протягом року або декількох років. До таких завдань належать формування стратегічних цілей, планування, залучення ресурсів, джерел фінансування, вибір місця розміщення підприємств тощо.

Початок розвитку інформаційного суспільства на державному рівні простежується США. У 1960-1970 роках "там було проведено низку досліджень, які виявили зростаюче значення інформаційних секторів в економіці країни та позначили перспективи використання нових технологій в інших сферах". 2002 року прийнято Білль про розвиток електронного уряду. Після цього в цій галузі лідирувала Японія, у результаті, зацікавилися питанням у сфері ІКТ країни ЄС. У червні 2002 року було визнано план розвитку електронної Європи до 2005 року. У 2006 році узаконили план розвитку електронного уряду з метою "вигоди для всіх". Далі, у державному секторі розвиток ІКТ визначався документом "The European eGovernment action plan 2011-2015", який був частиною загальної стратегії розвитку Європейського союзу "European 2020 Strategy" [1].

Важливість участі громадських організацій у формуванні глобального інформаційного суспільства було виражено у створенні у 1998 році наглядової Ради ЮНЕСКО. У межах Департаменту економічних та соціальних зв'язків ООН періодично проводяться дослідження щодо розвитку електронного уряду з метою її вдосконалення [2].

Інформаційно-комунікаційне забезпечення - сукупність єдиної системи класифікації та кодування інформації, уніфікованих систем документації, схем інформаційних потоків, що циркулюють в організації, а також методологія побудови баз даних. Уніфіковані системи документації створюються на

державному, республіканському, галузевому та регіональному рівнях. Головна мета - це забезпечення порівнянності показників різних сфер суспільного виробництва. Розроблено стандарти, де встановлюються вимоги:

- до уніфікованих систем документації;
- до уніфікованих форм документів різних рівнів управління;
- до складу та структури реквізитів і показників;
- до порядку впровадження, ведення та реєстрації уніфікованих форм документів.

Однак, попри існування уніфікованої системи документації, при обстеженні більшості організацій постійно виявляється цілий комплекс типових недоліків [4; 5]:

- надзвичайно великий обсяг документів для ручної обробки;
- одні й ті ж показники часто дублюються в різних документах;
- робота з великою кількістю документів відвертає фахівців від рішення безпосередніх завдань;
- є показники, які створюються, але не використовуються тощо.

Характеристики та властивості інформаційно-комунікаційних систем.

Величина і складність. Сучасні системи будь-якої природи, як правило, є великими та складними системами.

Складною системою великого масштабу називають систему, що складається з великого числа взаємопов'язаних і співзалежних між собою елементів і здатну виконувати складну функцію.

Вплив випадкових факторів. Характерною і дуже істотною особливістю є схильність інформаційно-комунікаційних систем впливу випадкових чинників, причому не тільки таких, як, наприклад, відмови, збої або помилки технічних пристроїв персоналу або користувачів, а й таких, як злочинні дії людей, які є не тільки випадковими, а й взагалі непередбачуваними або в кращому випадку важко передбачуваними.

Участь в інформаційних процесах людини. Особливість полягає в тому, що кінцевим користувачем інформаційних систем завжди є співробітники організації. Персонал організації має свої інтереси й цілі, які необхідно враховувати при інформаційному забезпеченні (наявність свободи волі).

Унікальність. Кожне стан інформаційно-комунікаційної системи унікально і вимагає при інформаційному забезпеченні обліку всіх її особливостей і, отже, індивідуального застосування різних впливів.

Динамічність. Інформаційно-комунікаційні системи з плином часу змінюють свою структуру і стан елементів.

Стан інформаційно-комунікаційної системи - сукупність системно взаємопов'язаних організаційно-технічних, процедурних, інформаційних і правових структурних рішень.

Фіксовану організацію складу, кількості, архітектури (взаємозв'язку) комплексу технічних засобів і систем, а також технічного персоналу й особового

складу, безпосередньо бере участь у виконанні інформаційних процедур, можна визначити як стан техніко-організаційної структури інформаційної системи або як організаційно-технічне структурний рішення.

Фіксовану організацію складу, послідовності інформаційних процедур можна визначити як стан процедурної структури інформаційної системи або як процедурне структурний рішення.

Під правовою базою інформаційної технології будемо розуміти склад нормативних документів, що регулюють інформаційне забезпечення в частині функціонування інформаційної системи. Це можуть бути: загальні положення, функціональні обов'язки особового складу, інструкції та настанови за прийняттями, способам і методам виконання процедур і роботі на технічних засобах тощо.

Отже, інформаційні технології стали ключовим чинником підвищення ефективності роботи органів публічного управління в Україні. Подальший розвиток цифровізації країни тісно пов'язаний із інтеграцією штучного інтелекту в бізнеспроцеси, розширенням спектра електронних послуг для громадян і підприємців, впровадженням більш складних автоматизованих систем управління, а також із активним продовженням євроінтеграційного курсу у сфері цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Shmahun A. V. The impact of digital technologies on the effectiveness of public administration in ukraine. "Scientific Notes of Taurida V.I. Vernadsky University", series "Public Administration". 2025. № 4. С. 90–96. URL: <https://doi.org/10.32782/tnu-2663-6468/2025.4/16>

2. Syaska O. V., Polishchuk O. Y., Savchenko O. P. New information technologies in public administration: problems and prospects. "Scientific Notes of Taurida V.I. Vernadsky University", series "Public Administration". 2024. № 1. С. 157–163. URL: <https://doi.org/10.32782/tnu-2663-6468/2024.1/27>

3. Калінін І. Аналіз тенденцій цифровізації бізнесу. Сталий розвиток економіки. 2024. № 4(51). С. 57–65. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-8>

4. Колеснікова К. С. Цифровізація державних послуг в Україні : успіхи та виклики у реалізації державних реформ. Філософія та управління. 2024. No 1. С. 18–27. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.1.03>

5. Ортінський В., Павлов С., Проніна О., Дикий А. Досягнення та перспективи цифровізації сфер державного управління в Україні. Політичні питання. 2023. No 41 (79). С. 663–680. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4179.44>